

TIDSSKRIFT FOR
DANSK DIDAKTISK FORSKNING

Skrivelyst. Forfatterskoler for børn i retorisk og børnelitterært perspektiv

*Af Stine Heger, ph.d., postdoc, Aarhus Universitet, DPU i Emdrup
Forsvaret fandt sted på Aarhus Universitet, DPU i Emdrup d. 21. august 2025*

I forfatterskoler kan børn og unge gå til skrivning i fritiden, lidt ligesom hvis de gik til musik eller sport. Antallet af forfatterskoler for børn i Danmark er steget igennem de seneste 15 år, og samtidig er det velkendt, at mange elever i skolen ikke bryder sig om at skrive, eller at de ser sig selv som dårlige skrivere. Både forfatterskoler for børn som kontekst og skrivelyst som fænomen er underbelyste i eksisterende forskning på tværs af felter for børnekultur-, børnelitteratur- og skriveforskning. Der mangler bl.a. viden om, hvad børn selv oplever, at skrivelyst kan være for dem. I forfatterskolerne findes børn og unge som *vil* skrive og som *kan lide* at skrive. I mit ph.d.-projekt har jeg undersøgt, hvad der kendetegner skrivelyst for disse børn, som selv aktivt orienterer sig imod skrivning. I min afhandling diskuterer jeg desuden, hvordan viden om skrivelyst i forfatterskoler kan bidrage til forståelse og diskussion af skrivelyst i andre sammenhænge, fx skolens danskfag.

“ Jeg beskriver genstandsfeltet som et krydsfelt mellem forfatterskoler for børn som empirisk kontekst og skrivelyst som muligt teoretisk og fagligt begreb.

Introduktion til ph.d.-projekt og afhandling

Min afhandling *Skrivelyst. Forfatterskoler for børn i retorisk og børnelitterært perspektiv* formidler resultaterne fra et forskningsprojekt, som undersøger børns oplevelser af og med lystbetonet, litterær skrivning i såkaldte forfatterskoler for børn. Jeg beskriver genstandsfeltet som et krydsfelt mellem forfatterskoler for børn som empirisk kontekst og skrivelyst som muligt teoretisk og fagligt begreb. I min undersøgelse besvarer jeg følgende overordnede forskningsspørgsmål:

1. Hvad karakteriserer børns skriveoplevelser i forfatterskoler for børn?
2. Hvordan kan disse skriveoplevelser forstås og begrebsliggøres inden for rammerne af retorik og børnelitteraturforskning?
3. Hvordan kan viden om skriveoplevelser i forfatterskoler for børn i et retorisk og børnelitterært perspektiv bidrage til forståelse og diskussion af skrivelyst i andre kontekster for skriveundervisning?

Formålet med afhandlingen er således at bidrage med ny viden om, hvilke elementer der er i en positiv skriveoplevelse for børn i forfatterskoler, og hvordan den viden potentielt kan anvendes også i andre sammenhænge for skrivning. Afhandlingen består af fire forskningsartikler og en såkaldt kappetekst, der binder forskningsprojektet og de enkelte artikler sammen.

Forfatterskoler for børn

Forfatterskoler for børn er organiserede fritidstilbud, hvor børn og unge (12-18 år) skriver litterær skrivning, fiktionstekster og poesi, og bliver undervist af professionelle forfattere. Forfatterne underviser børnene i skriveproces, opbygning af plot og karakterer, at bruge sproget kreativt osv. I nogle tilfælde trykkes og publiceres børnenes tekster som afslutning på en sæson eller et forløb. De forfatterskoler, som jeg har undersøgt, er faste, ugentlige (kommunalt forankrede) aktiviteter, hvor de deltagende børn mødes med en forfatter på et folkebibliotek en gang om ugen for at sidde og skrive, tale om litteratur og skrivning, dele erfaringer og udvikle indhold og skrivehåndværk sammen. De voksne forfattere sætter rammerne for skrivning, men børnene har mulighed for indflydelse på forfatterskolens aktiviteter. Det kan fx se sådan her ud, når den voksne forfatter, Astrid, sætter skrivning i gang:

”I skal starte med at skrive ’Hvis der ikke fandtes penge...’, det er ligesom den første sætning, og så skal I bare skrive løs i fem minutter. Allerhelst sådan, at fingrene ikke står stille, og at det bare kører.” Astrid bevæger fingrene i luften som hen over et usynligt tastatur. ”Er I klar på den? Jeg sætter tiden i gang nu!” Med det samme breder klikkende lyde sig som regn på en rude. De skriver løs, og en blød dyne af koncentration ligger i rummet, ingen siger noget. Astrid har taget briller på og har åbnet sin computer. Hun skriver også. Oliver sukker lidt, klør sig på næsen.

“Skrivelyst er ifølge aktivt skrivende børn bundet til særlige forhold, muligheder og øjeblikke i skriveoplevelsen og grundlæggende betinget af relationelle forhold i en aktiv skrivepraksis.

Vibe retter sin hestehale. Det er ikke alle børnenes ansigter, jeg kan se, men rundt om bordet ser jeg deres hænder og fingre, som bevæger sig næsten rytmisk hen over tasterne. Klik-klik-klik-klik. Thea har blikket rettet ind i skærmen, af og til kigger hun fjernt frem for sig, og fingrene står stille lidt for så kort efter at genoptage dansen over tasterne. Klik-klikkelikkelik-klik. Så lyder Astrids ur.

Når jeg har talt med børn, som går i forfatterskole, har jeg bl.a. interesseret mig for, hvad der gør, at de kommer i forfatterskolen, hvad de kan lide ved at skrive her, og hvad de kan lide ved at skrive mere generelt.

Skrivelyst

Skrivelyst er både et komplekst fænomen og en vanskelig faglig term. Som term anvendes skrivelyst i praksis, men som teoretisk begreb er det svagt forankret i eksisterende forskning. I min afhandling tager jeg derfor udgangspunkt i en forståelse af skrivelyst som et ”praksisforankret samlebegreb, der kan indeholde en flertydighed af teoretiske implikationer”. For at kunne undersøge skrivelyst empirisk i forfatterskolerne udvikler jeg en metodisk operationalisering, hvor jeg anvender en pragmatisk forståelse og undersøger skrivelyst som ”skriveoplevelser der af aktivt skrivende børn defineres som positive eller gode, og som gør, at de (fortsat) kan lide at skrive” (Heger, 2025, s. 42). Denne operationalisering er forankret i mit ønske om at forstå skrivelyst fra børns egne perspektiver gennem en etnografisk tilgang. På baggrund af min empiriske undersøgelse konkluderer jeg i afhandlingen, at de deltagende børns skriveoplevelser især er karakteriseret ved, at de værdsætter: 1) fællesskab om skrivning, 2) at kunne skrive ”frit” og ”som man vil”, 3) mulighed for at udfolde fantasien i skrivning og 4) at få undervisning af en forfatter, som selv har en aktiv skrivepraksis. I mine analyser af materialet fra forfatterskolerne udfolder jeg disse fire temaer som centrale aspekter af skrivelyst. I afhandlingen præsenterer jeg afslutningsvist en indkredsning af skrivelyst som fænomen og begreb på baggrund af undersøgelsen, og jeg påpeger den udfordring, at skrivelyst er et meget dynamisk og kontekstuel betinget fænomen. Det kan gøre det vanskeligt at definere skrivelyst som et fast videnskabeligt begreb; men det gør ikke fokus på skrivelyst i praksis og i forskning mindre vigtigt. Det fordrer dog en dynamisk forståelse af skrivelyst:

Skrivelyst er ikke en statisk eller håndgribelig størrelse, der på én gang kan etableres og dernæst genfindes i den samme undervisningssituation, i samme øvelse eller i samme barn til enhver tid. Tværtimod tyder meget på, at skrivelyst er dynamisk, flydende, foranderlig og mere afhængig af den overordnede ramme, der etableres om skrivning. Skrivelyst er ifølge aktivt skrivende børn bundet til særlige forhold, muligheder og øjeblikke i skriveoplevelsen og grundlæggende betinget af relationelle forhold i en aktiv skrivepraksis (Heger, 2025, s. 140-141).

“ For at komme tæt på børnenes oplevelser udvikler jeg i projektet en særlig metode og forskerposition, som jeg kalder en slægtskabsbaseret forskerposition.

Teoretisk og metodisk tilgang i undersøgelsen

Teoretisk er undersøgelsen grundlæggende forankret i retorik og i børnelitteraturforskning. Det betyder, at undersøgelsen bygger på en retorisk opfattelse af skrivning og skrivedidaktik (bl.a. Kock, 2013; Matthiesen, 2013) og på børnelitteraturforskningens opfattelse af børn som mulige forfattere i egen ret samt på tilgange til børns perspektiver, som bl.a. bygger på en slægtskabsbaseret opfattelse af børn og barndom (Conrad, 2020; Gubar, 2013). Den overordnede metode i undersøgelsen er kvalitativ og eksplorativ. Videnskabsteoretisk hviler undersøgelsen på fænomenologiske og hermeneutiske grundforståelser. Konkret har jeg udført et længerevarende etnografisk feltarbejde i en række forfatterskoler for børn (Cerwonka & Malkki, 2007; Emerson et al., 2011; Hammersley & Atkinson, 2007; Spradley, 2016/1979). I afhandlingen analyserer jeg etnografisk materiale fra tre udvalgte forfatterskolehold. Materialet består primært af omfattende feltnoter og lydoptagelser af undervisning og samtaler med de deltagende børn. I materialet indgår tre voksne forfattere og 22 børn i alderen 11-18 år. Det, jeg undersøger i dybden, er børnenes perspektiver på skriveoplevelser (Spyrou, 2018; Warming, 2019; Yagelski, 2011). For at komme tæt på børnenes oplevelser udvikler jeg i projektet en særlig metode og forskerposition, som jeg kalder en *slægtskabsbaseret forskerposition*, og som involverer at skrive sammen med børnene i den empiriske kontekst i feltarbejdet (Heger, 2025, s. 96-100).

Analyser af empirisk materiale fra forfatterskolerne

I mine analyser af det empiriske materiale står det centralt, at det er iagttagelser og tematikker i materialet, som har været bestemmende for, hvilke teoretiske begreber, jeg inddrager og anvender i analyse og fortolkning af børnenes skriveoplevelser. Den etnografiske analysemetode, jeg anvender, er iterativ-induktiv: Via episodiske læsninger af det empiriske materiale identificerer jeg temaer, som giver anledning til læsning og udforskning af udvalgte teoretiske begreber (O'Reilly, 2012). Jeg anvender således teoretiske begrebsdannelser om bl.a. skrivefællesskaber, agency og fantasi i afhandlingens analyser for at udfolde empirien og skabe en dybere forståelse af den. Analyserne af det empiriske materiale udfoldes primært i afhandlingens forskningsartikler. Artiklerne indeholder desuden diskussioner af analyseresultaterne i relation til mine forskningsspørgsmål:

Den første artikel har titlen *Children who write off the beaten track and what we can learn from them*. Artiklen argumenterer grundlæggende for at undersøge skrivning på tværs af kontekster. Den skitserer desuden de empiriske temaer fra undersøgelsen, som de andre artikler går mere i dybden med, og den fungerer således som et anslag til de efterfølgende artikler. Artiklen har desuden et særligt fokus på at udforske potentialer ved fiktionsskrivning som fundament

for andre former for skrivning. Den konkluderer overordnet, at viden om børns skrivepraksis i forfatterskoler har potentiale til at bidrage med indsigter, som er værdifulde på tværs af fritid, skole og uddannelsessystem. Link til artiklen:

<https://tidsskrift.dk/qual/article/view/136804>

“ En aktivt skrivende dansklærer kan have betydning for etablering af skrive-fællesskaber og styrkelse af skrivelyst i skolen.

Den anden artikel har titlen *“Det bedste er at skrive sammen med andre”*. *Fællesskab og skrivelyst i forfatterskoler for børn*. Artiklen svarer specifikt på, hvordan man kan forstå børns skriveoplevelser og betoning af det ”at skrive sammen med andre” i forfatterskoler, dvs. den beskæftiger sig med analyser af det empiriske tema om fællesskab i skrivning. I forlængelse heraf diskuterer artiklen, hvordan en forståelse af dette kan bidrage til nye tanker om skrivning i skolens danskundervisning. Artiklen konkluderer, at den voksne forfatter og den fælles skrivepraksis i forfatterskolerne skaber et helt særligt skrivefællesskab, som artiklen leverer en karakteristik af. Artiklen peger desuden på, at en aktivt skrivende dansklærer kan have betydning for etablering af skrivefællesskaber og styrkelse af skrivelyst i skolen. Link til artiklen:

<https://journals.uio.no/adnorden/article/view/10907>

Den tredje artikel har titlen *Child writers and their sense of agency in author schools*. Denne artikel beskæftiger sig med det empiriske tema, der kredser om børnenes oplevelser af ”frihed” i forfatterskolerne. Temaet undersøges ved hjælp af begrebet agency, som er forankret både i retorikken og i børnelitteraturforskningen. Artiklen viser, hvad der karakteriserer børns oplevelser af ”frihed” i skrivning i forfatterskoler, og hvordan disse oplevelser kan forstås og begrebsliggøres ved hjælp af agency som teoretisk begreb. Artiklen konkluderer, at der er fire overordnede aspekter af oplevet agency i forfatterskoler for børn. Artiklens bidrag er dermed dels at udfolde disse fire aspekter af oplevet agency og dels at argumentere for det væsentlige i en interdisciplinær tilgang til agency. Link til artiklen: <https://utppublishing.com/doi/10.3138/jeunesse-2024-0029>

Den fjerde artikel har titlen *Fantasiens afgørende rolle i skriveundervisning* og undersøger de dele af det empiriske materiale, der særligt viser, hvordan børnene værdsætter muligheden for at udfolde fantasien i skrivning. Artiklen konkluderer, at børnenes perspektiver på fantasi og fiktionsskrivning får ny dybde og nuancering, når de ses i lyset af en retorisk didaktisk teori, som fremhæver fantasiens centrale rolle i undervisning og skrivning. Derudover diskuterer artiklen, hvordan disse perspektiver kan bidrage til forståelsen af skriveundervisning i skolen. På baggrund af undersøgelsen argumenterer artiklen både empirisk og teoretisk for, at stimulering af fantasien, fx gennem fiktionsskrivning, kan være et centralt og afgørende element i både litteratur- og skriveundervisning. Link til artiklen: <https://tidsskrift.dk/tdf/article/view/162076>

“ Ifølge disse børn er skrivelyst som nævnt forbundet med: at deltage i et skrivefællesskab, at opleve frihed og agency, at kunne udfolde fantasien og at få undervisning og støtte fra en voksen, som selv skriver.

Forskningsbidrag og perspektiver til danskfaget

Samlet set præsenterer afhandlingen en dybdegående karakteristik af, hvilke elementer der kan være i en god skriveoplevelse for børn i forfatterskoler. Ifølge disse børn er skrivelyst som nævnt forbundet med: at deltage i et skrivefællesskab, at opleve frihed og *agency*, at kunne udfolde fantasien og at få undervisning og støtte fra en voksen, som selv skriver. I den samlede afhandling diskuterer jeg, på hvilke måder en forståelse af børnenes oplevelser er væsentlig, ikke kun i sig selv, men også i relation til skrivelyst i andre sammenhænge, som fx skolens danskfag. Noget af det, jeg peger på, er potentialet ved et større fokus på selve oplevelsen med at skrive og et lidt mindre fokus på færdige, korrekte tekster. En anden ting, jeg fremhæver, er idéen om den aktivt skrivende dansklærer som et væsentligt potentiale for praksis og samtidig et udforsket forskningsområde både i Danmark og i Norden.

Min afhandling bidrager samlet set med 1) ny empirisk viden om skriveundervisning og -praksis i forfatterskoler for børn 2) et empirisk bidrag til forskning i skrivelyst, 3) en operationalisering og metode til at undersøge skrivelyst empirisk, 4) en kobling af teoretiske perspektiver fra retorik og børnelitteraturforskning og en demonstration af, hvordan den kobling skaber et grundlag for at forstå børns litterære produktion og skriveoplevelser, og til sidst 5) en skitse til en retorisk og børnelitterært inspireret skivedidaktik som sætter hensyn til gode skriveoplevelser i centrum. Den didaktiske skitse opsummerer aspekter af skrivning i forfatterskoler, som er relevante at overveje i relation til skriveundervisning i danskfaget (Heger, 2025, s. 130-131):

- en retorisk opfattelse af skrivning som praksis og håndværk,
- en grundlæggende opfattelse af børn som handlekraftige, virksomme skrivere,
- etableringen af skrivefællesskaber hvor alle deltager i skrivning,
- en slægtsskabsbaseret opfattelse af børn og voksnes fælles skrivepraksis,
- balance mellem rammer om skrivning og rum for fri udfoldelse,
- fiktionsskrivning/litterær skrivning som ramme om udfoldelsen af fantasi i skrivning,
- en skrivepraksis hvor ufærdige eksperimenter er lige så vigtige som færdige tekster,
- en skrivepraksis hvor alle der deltager i skrivning ses som forfattere,
- en positiv, tillidsfuld og opmuntrende atmosfære om skrivning,
- samt at alt dette må forankres i praksis af en aktivt skrivende underviser.

“ Dette er blot med til at understrege, at viden om skrivelyst fra børn i forfatterskoler i høj grad er relevant for danskfaget.

Disse punkter skal ikke ses som en færdigudviklet didaktik men som en række forhold, der med fordel kan få opmærksomhed, blive afprøvet og videreudviklet i praksis. Min etnografiske undersøgelse af forfatterskolerne giver dyb og nuanceret indsigt i nogle børns skriveoplevelser, og hvad skrivelyst er for dem. De temaer, som børn i forfatterskoler fremhæver, når de fortæller om gode skriveoplevelser (fællesskab, frihed, fantasi og en skrivende underviser), går igen i en ny og større forskningsoversigt om børn og unges skrivelyst inden for rammerne af skolens danskfag og internationale L1-fag, som vil udkomme senere på året 2026 fra DPU (Heger og Kabel, under udgivelse). Dette er blot med til at understrege, at viden om skrivelyst fra børn i forfatterskoler i høj grad er relevant for danskfaget. Arbejdet med projektet har skærpet mit blik for den afstand, der findes mellem professionelle forfatteres skrive- og undervisningspraksisser og danskfaget. Jeg ser derfor også et stort potentiale i en stærkere gensidig faglig udveksling mellem forfattere og lærere.

Referencer

Cerwonka, A., & Malkki, L. H. (2007). *Improvising theory – process and temporality in ethnographic fieldwork*. The University of Chicago Press.

Conrad, R. (2020). *Time for childhoods. Young poets and questions of agency*. University of Massachusetts Press.

Emerson, R. M., Fretz, R. I., & Shaw, L. L. (2011). *Writing ethnographic fieldnotes* (2. udg.). The University of Chicago Press.

Gubar, M. (2013). Risky business: Talking about children in children's literature criticism. *Children's Literature Association Quarterly*, 38(4), 450–457. <https://doi.org/10.1353/chq.2013.0048>

Hammersley, M., & Atkinson, P. (2007). *Ethnography: Principles in practice* (3. udg.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203944769>

Heger, S. (2025). *Skrivelyst. Forfatterskoler for børn i retorisk og børnelitterært perspektiv*. [Ph.d.-afhandling, DPU, Aarhus Universitet]

Heger, S.; Kabel, K. (under udgivelse). *Pædagogisk indblik: Børn og unges skrivelyst*. DPU. Aarhus Universitet og Aarhus Universitetsforlag.

Kock, C. (2013). *Retorisk praksis*. Retorikforlaget.

Matthiesen, C. (2013). *Elevstyret imitatio. En retorisk skrivepædagogik i teori og praksis* [Ph.d.-afhandling, Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet].

O'Reilly, K. (2012). *Ethnographic methods* (2. udg.). Routledge.

Spradley, J. P. (2016). *The ethnographic interview*. Waveland Press. (Originalt værk udgivet i 1979).

Spyrou, S. (2018). *Disclosing childhoods. Research and knowledge production for a critical childhood studies*. Palgrave Macmillian. <https://link.springer.com/book/10.1057/978-1-137-47904-4>

Warming, H. (2019). Børneperspektiv – en populær flydende betegner. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, 5, 62–76. <https://doi.org/10.23865/ntpk.v5.1424>

Yagelski, R. P. (2011). *Writing as a way of being. Writing instruction, nonduality, and the crisis of sustainability*. Hampton Press Inc.